

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

De honore beate Marie virginis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Anua ad modum capre. Territus ille dixit. Que es tu monstruosa illa bestia? Respon- dit. Ego sum diabolus expectans animas tuas. Et ille. Non habebis in me partem. Tunc miles interrogauit eum. Unde uenis. Et ille. De obitu alicuius abbatissae. Tunc ait miles. Eratis ibi multi? Respondit diabolus. Eramus ibi tot quot sunt arene in litore maris. Tunc miles interrogauit eum. Ubi eras quando moriebatur quidam comes si- bi notus. Respondit diabolus quod erat ibi tan- tus cum tanta societate quot sunt folia in maxima silua. Tunc miles. Ubi eras quan- do moriebatur sanctus Bernhardus. Respon- dit quod erat ibi cum tota sua comitina. Et il- le. Quis est quod vos maligni spiritus estis au- si accedere ad fines sanctorum uiuorum. Respon- dit diabolus. Non mireris. Ego eram il- le qui stetit in sinistro brachio crucis quan- do christus moriebatur: et sperabam me habere aiam illius: et sic disparuit. Quinto quaerent- es in paradiso. scilicet Enoch et Helias et si- qui alij sunt: uidentur coicare. Immo dicit magister Jo. zacharie super illud Apocal. xij. Apertum est templum in celo. Satis probabile est sacerdotem in statu innocentie: cor- pus christi: uirtute uerborum quibus nunc in con- secratione utimur confecisse et alijs non sa- cerdotibus in augmentum perfectionis dedisse: quod probat sic. Nam natura humana si in- tegra in statu innocentie permansisset cibum suum habuisset congruum pro anima sicut habuit li- gnum uite pro corpore. Sed nullus cibus est ita congruus anime sicut panis celestis: gratia et cetera.

De honore beate Marie uirginis.

Secundum sententiam Aristoteli. i. lib. retho- r. Honorant inquit iuste que beneficia pre- stiterunt vel beneficia prestare possunt in his que ad salutem pertinent. Sed de beata uirgine in fini- ta accepimus beneficia teste doctore mel- lissimo Bernhardo in quodam sermone qui incipit. Signum magnum apparuit in celo: di- cens. Maria omnibus sinum misericordie aperuit: ut de plenitudine eius accipiant un- uersi. Captiuus redemptionem: eger cura- tionem: tristis consolationem: peccator uen- niam: iustus gratiam: angelus leticia: tota tri- nitas gloria. hec Bern. Cum decurrissent a creatione prime eue anni circiter quinq;

milla. cxcix. concepit litteris uersis eua: cui angelus dixit. Ave gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. utz Luc. i. Et sicut una eorum erat dominatrix: ita alia redemptrix una uocatur eua: alia e contrario litteris uersis aue. Ita e contrario habuerunt se in mo- ribus. dicente beato Augusti. in sermone quodam. Eua inquit luxi: Maria exulta- uit: eua lachrymas: maria gaudium habuit in ventre. Quia illa peccatore: ista edidit in- nocentem. Et infra. Mater generis nos- tri penam intulit mundo: genitrix dei sa- lutem attulit mundo. Auertit peccati eua: auertit meriti Maria. Illa occidendo ob- fuit: ista uiuificando profuit. Percussit illa: sanauit ista. Pro inobedientia eue: obe- dientia commutatur marie. hec Aug. Jo am- bos parentes beatus Bernhardus super missus est. sic alloquitur Omelia prima di- cens. Letare tu pater adam: sed magis tu matrem eua exulta: quia sicut omnium fuistis parentes: ita omnium fuistis peremptores magis quam parentes: ambo tamen consolati- mini super filia. Verumtamen hee due mu- lieres: eua damnatrix: maria saluatricem in multis conueniunt. Nam ambe fuerunt mi- raculose producte. Illa de uiri costa: ista de sterili matre Anna. Ambe cito susce- perunt uitam susceperunt et gratiam. Illa in paradiso: hec in matris utero. Eua in sua etate habuit magnam rerum notici- am: Maria autem in etate adulta tantam accepit a spiritu sancto rerum humanarum et diuinarum scientiam quantum possibile est homini: ut dicit beatus Bernhardus ubi supra in eodem. Merito ergo ipsa tan- quam mater omnium nostrum est pre cun- ctis creaturis honoranda. Circa quod notandum quod multe sunt cause propter quas aliquis est honorandus. sicut Thomam de aquino et Johannem de sancto Gemina- no. Primo propter uirtutem. Unde dicit Aristoteli. iij. Ethico. Honor est premium uir- tutis. unde quicumque cognoscit uirtuosus: talis est honorandus: quod habet materiam honoris. Verbi gratia. Est humilis castus misericors et cetera. Jo dicit Aristoteli. ij. ethico. Virtuti perfe- cte non potest reddi condignus honor. Jo dicit Aug. li. v. de ciui. dei. c. xij. quod antiquus ro-

Preceptum Quartum

E mapi colebant virtutē et honorem p̄ dijs. An duo templa cōstruxerunt sic sita q̄ nullus poterat intrare templum honoris nisi prius p̄transiret tēplum virtutis: ad significandū q̄ null⁹ dignus est honoris nisi meruerit eundem honorē. Sed virgo gloriosa non fuit sola virtuosa: sed etiā exempluz omnīū virtutū: ergo ip̄a est maxime honoranda. Fuit em̄ exēplar castitatis: humilitatis: misericōdie et pietatis. Nam ipsa fuit prima q̄ deo vouit virginitatē: q̄d̄ p̄tz ex eius r̄sione ad angelum. Quō inq̄t fiet istud: quoniam virum non cognosco: id est in voto et in p̄posito habeo non cognoscere virum sicut cōter dicif. Nō comedo carnes: id est in voto habeo nō comedere carnes. Sic in p̄posito dixit beatavirgo maria. Virum non cognosco. Vouit tñ sub conditione. s. nisi deus vellet aliter cum ea disporre. Ideo ei modū angelus exprimit dicēs. Spū sanct⁹ supueniet in te: et virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. id est non p̄ virum: sed p̄ opationē spū sancti fiet ista cōceptio: nō de spū diabolico. sicut narrat Aug. lib. xiiij. de ciui. dei. c. 7c. De quibusdam spiritibus quos gallici drusios vocant: qui feminas corumpunt et impregnant. Sicut legitur genitus merlinus vates britanie. De quo vide Martinū in chronica: quō fuit fili⁹ virginis et caruit p̄fe. Silis historia tangitur iij. de ciui. dei. c. v. q̄ virgo vestalis genuisse d̄: romulum et remū: quos dixerunt romani filios martis et deorum. Sed oēs dii gentiū demonia. Si ergo hoc pōt spiritus malus: quare nō potuit bon⁹? Itē de eius humilitate p̄tz Lu. i. cū dixit. Ecce ancilla dñi: fiat mihi s̄m verbū tuū. Que esset mulier illa cum audiret q̄ deberet esse m̄ dei que nō se eleuaret et tumesceret sicut p̄ma mulier fecit cū a diabolo audiuit. Eritis sicut dii: statim intumuit. Nō sic fecit maria vñ Bern. sup̄ missus est. omel. iij. Non est magnū humilē eē in abiectiōe: magna p̄sus et rara virtus humilitas honorata. Sequit̄ ibidem. Audi plures in ecclia de ignobilibus nobiles: de paupib⁹ diuites factos subito intumescere: p̄stine obliuiscit abiectiōnis: genūsq̄ suum erubescere: in finos dedignari parentes. Nō sic fecit maria: q̄a

respexit humilitatē ancille sue. Ideo dicit Bern. ibidem. Laudabilis virtus virginitas: sed magis humilitas est necessaria. Illa cōsulit: ista p̄cipit. de illa d̄. Qui pōt capere capiat. de illa d̄. Nisi q̄s efficiat sicut paruulus iste nō intrabit in regnū celorū. Illa ergo remunerat: ista exigitur. Potes deniq̄ sine virginitate saluari: sine humilitate non potes aliq̄ mō placere. Etiam sine humilitate audeo dicere: nec virginitas marie placuisset deo. hec Bern. Ideo dicit. Homo est sperma fetidū: saccus stercoꝝ et cibus vermiū. Attende qd̄ fuisti. Ai le semen: sanguis coagulatus in vtero: qd̄ sup̄bis puluis et cinis: cuius cōceptus culpa: nasci miseria: viuere pena: mori angustia. Sz q̄ se humiliat exaltabit. Lu. xviii. Refert Valerius li. ix. ca. i. q̄ brutus et tarquinius filij tarquini inter se de dominio patris altercantes petierunt tandē ab Hippolline: quis illoꝝ regnare deberet in roma. R̄ndit ille. Qui p̄mo m̄sem suam oscularetur. Quod audies brut⁹ subito cecidit in terrā: et ip̄am oscular⁹ est dicēs. Mater mea q̄ me genuisti: et tunc ille regnavit deinceps in roma. Sed quis est verus humilis. R̄ndet qui fugit laudes et honores huius mūdi: et qui diligit p̄sonas humiles q̄a omne simile applaudit suo simili: et si se ceteris vilioꝝ reputat. Ad Philippen. ii. In humilitate sup̄iores inuicem arbitran- tes. Nam aliq̄d bonū posset esse occultum in alio hoie: quo sit nobis sup̄ior: exemplo apostoli q̄ fuit rapt⁹ in tertiu celū: q̄ etiam dicebat. Non sum dignus vocari ap̄tus. i. Cor. xv. De. s. Francisco legimus. qñ vidit aliq̄m humilioꝝ se et vilioꝝ: multum se vilipendit. Item q̄ amat ab alijs sperni: et vilis ab illis reputari. Cui⁹ exemplū ponit Grego. in dialogo. de quodam viro puille stature. Cui cum quidam dixisset q̄ nihil homis h̄set. Protinus vir sanctus ruit in eius complexus et magnas gr̄as agere cepit dicens. Tu solus es qui oculos apertos habuisti. Itē si ad oia officia humilia se paratum reddiderit: exemplo Abigail. i. Regum. xv. Pro qua cum misisset rex Dauid vt eā acciperet in vxorē. Ipsa respondit. Famula tua sit tibi in ancillam: vt lauet pe

Ades seruoꝝ tuoꝝ. Ideo dauid dilexit eam
 ⁊ fecit eam reginaz sup ceteras mulieres.
 Sic etiã btã virgo propter eius humilita-
 tem facta est m̃r dei. ¶ Secundo aliq̃s ho-
 mo honorandus est ppter dignitatẽ ⁊ po-
 testatẽ: ⁊ sic principes ⁊ prelati debent ho-
 norari a subditis. Ideo dicit̃ in decretis q̃
 nos reuerentiam exhibere debemus ali-
 cui ratiõẽ dignitatis eius. xvj. q. ij. ca. nisi
 Non quidem rõne malitiẽ: sed in quantum
 gerunt vicem dei ⁊ cõitatis cui preferun-
 tur. Unde. i. Petri. ij. Deum timete: regem
 honorate. Unde Augustinus in Regula.
 Honore coram vobis sit prelatus vester.
 Quanto sunt maiores prelati: tanto plus
 honorandi sunt. Ut papa in toto mundo:
 episcopus in diocesi sua: plebanus in par-
 rochia sua: magister ciuius in ciuitate sua.
 Similiter vxor debet honorare maritũ suũ
 quia vir est caput eius. Sic seruus dominũ
 suum: ancilla dñam suam: ⁊ quilibet sub-
 ditus suũ superiorẽ: quẽ debet loco dei ho-
 norare ⁊ ei obedire. Unde Apostolus ad
 Romanos. xiiij. Nõ est potestas nisi a deo:
 ⁊ qui potestati resistit deo resistit. Ergo a
 fortiori virgo gloriosa est honorãda: quia
 dignior est omnib⁹ creaturis: q̃ eum de se
 generauit q̃ est super omnia benedictus in
 secula. Etiam potentior cunctis q̃ regina.
 Ergo dixit ei angelus. Benedicta tu i mu-
 lieribus. Ipsa est iuxta mulieres natura-
 li cõformitate. Ideo vocauit eam bis mu-
 lierem. Ioan. ij. ⁊. xix. Infra mulieres sin-
 gulari humilitate: quam admirans Elisa-
 beth dixit Luc. ij. Unde mihi hoc q̃ mater
 domini mei venit ad me: vnde sequit̃. Be-
 nedicta tu inter mulieres. Est etiam supra
 mulieres imperiali auctoritate. Est enim
 omnium domina. de quo Apocal. xij. Mulier
 amicta sole ⁊c. Est etiam preter mulie-
 res virginali fecunditate. Ipsa est mulier
 quam preparauit dominus filio suo. Gen. ij.
 xiiij. Contra mulieres virtuali stabilitate
 ⁊ potestate. De ipsa dicit̃ Gen. ij. Mulier
 cõteret caput tuũ. Inter mulieres miseri-
 cordi benignitate. De ea p̃t dici illud ver-
 bum Judith. viij. Ora p nobis qm̃ mulier
 sancta es. Ideo omnes mulieres ppter eã
 sunt diligende. Ad Ephe. v. Viri diligite

vxores vestras: sicut christus dilexit eccle-
 siam. Item propter eam sunt omnes vene-
 rande. i. Pe. iij. Infirmiori vasculo hono-
 rem impartientes. Nam honor est exhibi-
 tio reuerentie in signum virtutis. vt patet
 i. Eth. Nam aliqua virtus est i viris: q̃ in
 duplo inuenit̃ in mulieribus. Si castitatẽ
 q̃ris. Ecce Susanna q̃ potius mori voluit
 q̃ contra legem dei agere. Quot sunt vi-
 ri frangẽtes m̃r inonũ. Si inuenitur vna
 mulier frangens fidem: inueniunt̃ inter vi-
 ros centũ. De sanctitate ⁊ deuotice si loq̃-
 mur: precellit mulier virum. Si de pietate
 loq̃mur: p̃cellit mulier virũ. Id dicit Aug.
 Intercede p deuoto femineo sexu. non de-
 cit hoc de viris. Ergo sunt honorãde. Ter-
 tio aliquis est honorandus. i. ratiõẽ gene-
 rationis. Sic patẽtes sunt honorandi. Id
 dicit Aristote. ix. Ethicoꝝ. Dijs magistris
 ⁊ parentibus non possumus reddere equi-
 ualẽs. Sed filij qui non honorant paren-
 tes suos sed vituperant: maledictionez in-
 currunt. Deute. xxiiij. Maledictus hõ qui
 non honorat patrem ⁊ matrem. Ergo a for-
 tiori virgo gloriosa ⁊ semper benedicta est
 super omnes patres ⁊ matres sinceriter ho-
 noranda: cum sit mater omnium nostrũ di-
 cẽte Anselmo. Domina si filius tuus fa-
 ctus est per te frater noster: nonne tu per
 illum facta es mater nostra: q̃ ipse dicit.
 Narrabo nomẽ tuũ fratribus meis. Ideo
 ipsa de se dicit. Ego mater pulchre dilectio-
 nis ⁊ timoris ⁊ agnitionis ⁊ sancte spei.
 Eccle. xxiiij. Quia mater illius est qui pro-
 pter pulchritudinẽ suã ab omnibus est ami-
 mirandus ⁊ ab omnib⁹ timendus diligẽs:
 agnoscendus ⁊ sperandus. Ergo me-
 rito debemus dicere cum marcella pedisse
 qua marthe. Beatus venter qui portauit
 ⁊ vbera que suxisti. Dicit Aristot. libro. j. re-
 thori. cap. xij. Partes honoris sunt sacrifi-
 cia recordationes in metris: ⁊ sine metris
 cõstructio templi: antiqua prioritas: sedes
 monumenta: imagines: adoraciones ⁊ do-
 na preciosa. Hec sunt ⁊ Marie excellẽter at-
 tribuenda. Primo deo propter ipsam sacrifi-
 cium. dicit̃ beato Augustino. xxij. li. de
 ciuita. dei. ca. x. Deniq̃ illi talibus dijs su-
 is templa edificauerunt. Nos autẽ marty

Preceptum Quartum

Eribus nostris non templa sicut dijs sed me-
morias sicut hominibus mortuis: quorum
apud deū viuunt spūs fabricam⁹ & non ibi
erigimus altaria: in quibus sacrificemus
martyribus: sed vni deo martyrum nostra
sacrificia immolamus, hec August. Possu-
mus ergo sacrificare deo propter eum scz
missam cantando & dicendo. De quo sacri-
ficio dicit Psalmista. Sacrificium laudis
honorificabit me. Dicit Celsarius di. vii. c.
liij. Cū in diocesi Cantuariensi esset sacer-
dos qdā idiota tpe bti Thome epi & mar-
tyris nullam sciēs missam nisi de domina
nostra: quā quotidie celebrabat: & apud eū
dem episcopū de hoc accusaret prohibitus
est ob honorem sacramenti a beato episco-
po decetero dicere missas. Qui cū esset in
tribulatione & egeret: beatamq; virginem
iugiter inuocaret: illa ei apparens ait. Va-
de ad episcopum & dic ei ex parte mea: qua-
tenus tibi restituat officii tuuz. Respondit
sacerdos. Domina ego sum paup & piona
despecta non audiet me. Beata virgo sub-
iūxit. Tu dices p ligno q cum tali hora &
tali loco ciliū suū dissutuz refartiret: ego
illud ex pte vna tenebā adiuuans eū: & sta-
tim crederet tibi. Abane sacerdos accessit ad
epm: ei beate dei genitricis deferens nun-
cium. Et cū ille diceret signū de ciliū san-
ctus pontifex stupens & pauēs respondit.
Ecce reddo tibi officii tuū: & p̄cipio tibi vt
tū de dña nostra missam dicas vel cātes.
Sic exemplū qd sequit̄ ibidē nota. Secun-
da pars est recordatio in metris & sine me-
tris: & sic olim honorabant poete reges et
principes & alios bene operātes: fingētes
carmina aut scripta. Sic virgo benedicta
est honorata metris scripture veteri ac no-
ui testamenti: sicut legitur in speculo histo-
riali. libro. viij. capi. cxx. q̄ sanctus Hilde-
fonfus composuit insigne volumē de eius
sanctissima virginitate: qd ita sc̄tē dei geni-
trici placuit: vt ei ipm librum manutenens
apperet: & p tali ope gr̄as referret. hec ibi
Tertia ps ē tēpla erigere: qd olim fecerūt
in honore deoz gentiles: s̄ & nos in hono-
re dei & bte vginis debem⁹ tēpla erigere.
Quātū in hoc bta virgo honorat: patet in
historia de festo niuis quam vide & plege.

Quarta est ei facere imagines: & sic roma-
ni honorauerunt terrā: & vocat̄ apud eos
alma mater: q; multa de ea generant̄. Vel
Libeles quasi cybeles a cubon quod est fir-
mum. Proserpina: eo q̄ proserpant fruges
de ea. Hæta quasi flouibus & herbis vesti-
ta: & eam pinxerūt & figurauerūt tanq; de-
am. Quia fm Ildoz. xxiiij. ethimof. Ue-
dentes antiqui q̄ terra mater est & nutrit̄
omnium viuētū coluerunt eam vt deam
& fecerunt sibi imaginem: quam alma ma-
trem vocauerūt: quam sedentem in curru
collocauerunt: quia ipsa terra pendet in a-
qua & in aere. Clauē in manu tradiderūt:
q̄a tellus in hyeme clauditur & in vere ape-
ritur vt fruges nascantur. Tympanū ha-
bet in alia manu ppter figuram eius tym-
panalem. In capite eius coronaz de turri-
bus: propter ciuitates & turres quas por-
tat & sedes circa eam in signum q̄ cum om-
nia moueantur: ipsa manet immota. Valli
serutunt ei in signum q̄ qui semine indiget
terram oportet sequi & colere. In eius p̄-
sentia leones prosternuntur: in signum q̄
ipsa omnia domat. Ista alma mater signat̄
beatam virginem fm q̄ ecclesia canit. Al-
ma redemptoris mater. Hec est posita in
curru ecclesie. iij. Reg. ij. Posit⁹ est thron⁹
matris regis: & sedet ad dexteram eius.
Ipsa tenet clauem misericordie in manu:
p quam regnū celoz peccatorib⁹ aperit̄.
Tenet tympanum iusticie in manu aut po-
tentiam: per quā demones terrētur. iuxta
illud Lantico. vi. Terribilis vt castrorum
acies ordinata. In capite eius habet coro-
nam: quia est regina angelorum. Valli. l.
angeli sequuntur eā seruido ei. Leones
id est peccatores debent corā ea prosterni.
Quinta pars honoris est prioritas sedis:
scz dando sibi primum locū in sedendo. di-
cente dño nostro. Lu. ix. Cū inuitatus fue-
ris ad nuptias recumbe in nouissimo loco:
ne forte honoratioz te sit inuitatus. Querit̄
tur vtz petri sit inanis glorie in ecclesia v̄l
in mensa primū locū tenere. Respondet ma-
gister Augusti. de anchona sup Mathth. q̄
stare vel tenere primū locū in ecclesia v̄l in
mensa p̄t̄ referri ad officium ad statū vel
ad desiderii vel appetitū & quodlibet non

N pot esse pctm inanis glorie. fm Chrysofo.
 Nam sedere in primo loco in ecclesia vel
 mensa illis quibus conuenit ex officio non
 est peccatum inanis glorie: sed debitum iu-
 sticie: quia ordo iusticie sic requirit vt supe-
 riores et primi in officio sint primi et superi-
 ores in loco. Sed in loco primo sedere illis
 quibus ex officio non conuenit nec ex supe-
 rioris mandato: sed solum ex presumptio-
 ne: sine nota superbie et uicio inanis glorie
 esse non potest. Si ergo refertur ad statum:
 tunc clericis quia dei ministri sunt conue-
 nit stare in primo loco: tam in ecclesijs qm in
 mensis: quia ratione status eorum comu-
 niter ab hominibus pre alijs honorantur.
 Et quia uident se semper ab alijs honora-
 ri: cõiter uicium inanis glorie plus habet in
 clero et sacerdote loco qm alia uicia cum
 non semper hoc referatur in deum: sed qm
 qm in laudem hominum. Si uero in primo lo-
 co referatur ad desiderium vel uoluntatem
 semper est uicium inanis glorie. Nam mul-
 ti supbi sedentes in nouissimo loco: cordis
 tamẽ elatione uident sibi in primo sedere.
B Et multi sedent in pmo qui se in eorum con-
 scientia et reputatione in nouissimo sede-
 re existimant. Non em̃ uitupauit eos dñs
 qui primũ locũ tenent: sed eos tm̃ q̃ amant
 et diligunt. dicendo Math. xxij. Ne uo-
 bis q̃ diligitis primas cathedras et primos
 recubitus etc. Cum igit̃ beata uirgo hic in
 terris ex humilitate tenuit infimum locum
 merito iã in celis tenet superiorẽ locum: q̃a
 sup om̃es choros est exaltata. Sexta pars
 honoris sunt adoratiões. dicit em̃ sanctus
 Tho. in. iij. di. ix. q. ij. ar. iij. q̃ bñ uirgo est
 adoranda yperdulia adoratione: q̃ nõ so-
 lum adoratur rone sui dulie: sed etiaz rone
 filij vt mater dei. Ideo adorãt inquãtũ p-
 tinet ad ch̃m yperdulse: sic etiam reges et
 principes debent adorari dulie. Et est du-
 lia seruitus non ppter se: sed ppter alium.
 Sic uenerãt aliqs seruus ppter dñm. Et
 sic adoramus papam ppter ch̃m: q̃a tenet
 locũ ch̃i. Sic etiam reges et pncipes ado-
 ramus dulie: q̃ tenent locum dei. Sed bñ
 uirgo solũ tenet supremũ gradũ adoratio-
 nis inter oēs creaturas. s. yperdulia. Sed
 dubitãt quib⁹ uerbis debemus uti in ado-

ratione eius: Respõdet q̃ uerbis illis qui-
 bus eam angelus adorauit. Si enim ange-
 lus eam sic adorauit: multo magis homo.
Uñ dixit. Aue gratia plena dominus etc.
Item Bernar. Que est hec uirgo tam no-
 bilis vt saluter ab angelo: tam humilis vt
 despõsata sit fabro: Secundo ppter tripu-
 dium Joannis: q̃ in aduentu uirginis cuz
 uerbo non posset salutationem exprimere:
 totum se excussit in utero matris sue ad re-
 salutãdam eam exultauit in gaudio. Dicit
 ibi glo. q̃a lingua non poterat animo exul-
 tante salutat. Tertium est reuerentia uirgi-
 nis: q̃ est regina celi. Ideo est adoranda:
 ueneranda et salutanda. ps. Assitit regina
 a dextris tuis. sicut qui adorat regẽ debet
 etiam adorare reginã q̃ stat iuxta regez.
Quartum est uitatio ingratiudinis. Ma-
 gna em̃ est ingratiudo recipere tot bñficia a
 beata ygine et nõ recognoscere et nõ regra-
 tiari sibi frequenter salutando. Quintũ est
 altitudo contenti: scilicet que continet in
 ipsa salutatiõne: que tota plena est mirabili-
 bus et altis mysterijs: que omnia redũdãt
 in salutẽ nostrã. Sextum est lucrum resalu-
 rationis. Qui enim libens salutat beatam
 uirginem resalutat ab ea. Prouerbi. viij.
 qui mane uigilauerit ad me. s. ad legẽdum
 vel cantãdum mihi: Aue: inueniet me. Lu-
 tius exemplũ patet in. s. Thoma cantuari-
 ensi. Qui existens iuuenis eam deuote sa-
 lutauit et imago ei porrexit preparamenta
 ad celebrandum. de quo nota in eius legẽ-
 da. Dico ergo uobis cum Ap̃s ad Roma.
 vlti. Salutate mariam que multum labora-
 uit. s. ch̃m concipiẽdo: nutriẽdo: in egyptum
 fugiẽdo: ad mortẽ eũ sequẽdo etc.
 Erat qdam miles inueteratus qui ordines
 cisterciensũ intrauit: q̃situs a magro noui-
 cior si sciret orationem dñicã: negauit se
 vnq̃ discere potuisse. Fit labor inanis vt
 disceret. Et cum non potuisset pcepti ab
 bas vt saltem breuem salutationem angeli-
 cam disceret. Quod cum multo et diutino
 labore factum est. Et cum sepius ruminã-
 ret et frequenti usu tantam in ipsa saluta-
 tione mentis dulcedinem concepit: vt cor-
 di eius et ori sola memoria Marie indeli-
 biliter adhereret. Corripit postea illum mo-
 do ij

Preceptum Quartum

Eri et inter fratres sepeliri. Mira res de tumulo eius non multo post arbor nasci ignoti generis visa est. Cuius folia litteris aureis insignita. Aue maria gratia plena etc. notabiliter singula continebant. Ad locum veniunt et arboris radicem scrutati sunt diligenter: et eam de ore eius ortum inuenierunt. Quarto modo aliquis est honorandus propter senectutem. Unde Leuitici. xix. Coram cano capite cōsurge: et honora personam senis. De hoc nota superius in sermone de senibus. Sed virgo gloriosa et semper benedicta est matrona omnium nrorum ergo a nobis est honoranda. Quam filius suus tantum honorauit: nonne eam nos etiam debemus honorare? Dubitat vtrius virgo maria fuit filio suo tanquam ancilla vel sicut mater reputata? Hic quod honorauit eam sicut matrem. Patet primo in eius adolescentia. Lu. ij. Descendit cum eis in Nazareth etc. Secundo in aliorum presentia. Ioan. ij. Quando ad petitionem matris conuertit aquam in vinum. Tertio in eius absentia. Nam pedens in cruce curam habuit de matre sua dicens. Mulier ecce filius tuus. et Joanni. Ecce mater tua. Quarto in fauorabili diligentia: quoniam cum toto exercitu angelorum venit obuiam matri sue: quando de hoc mundo migravit. Quinto aliquis est honorandus: quia sanctificatus est. Sic omnes sacerdotes sunt honorandi: quia sunt sanctificati. Iohannes dicit de his prophetam. Nolite tangere christos meos. id est unctos sacerdotes. De hoc nota superius. Ergo magis beata virgo maria: que fuit in utero sanctificata: et sicut sacerdotes antequam consecrarentur corpus christi sunt sanctificati et consecrati: sic beata virgo antequam conceperit filium dei fuit in utero sanctificata. Sicut ipsi conficiunt corpus christi in altari cum quinque verbis: sic ipsa conceperit filium dei in utero cum quinque verbis. Et sicut ipsi locant et leuant et portant corpus christi in altari: sic ipsa portauit in utero suo in manibus: in brachijs: quia est imago dei. Sic quilibet homo est honorandus: quia est ad imaginem dei creatus: quia credendum est quod quilibet homo habeat aliquod bonum quod quis lateat propter quod est honorandus. Iohannes dicit ad Philip. In humilitate superiores sibi inuicem ar-

bitrantes. Peccat tamen quis cum honorem sibi exhibitum non refert in gloriam dei sed in gloriam vanam. Secundo cum quis querit honorem de peccato sicut in choreis: cantilenis illicitis: in superbia vestium: in torneamentis. Unde Bernar. Quid est magis illicitum et periculosum quam letari cum male feceris et in rebus pessimis exultare. Tertio cum propter honorem quem querit odit alium qui plus ab eo honoratur et non fauet illi honorem illum. Quod est contra charitatem proximi et indignatur contra eum quia eum honorat. sicut fecit Amas Bardocheo iudeo. Quarto cum quis nimiam complacentiam habeat in honore sibi exhibitio: ut cum caputium coram eo deponitur: vel eum dominum vocando vel domicellam vel pulchram dominam et sanctum etc. quoniam in huiusmodi maiorem complacentiam habet quam in deo tunc deum grauius offendit. Quia dicit Augustinus. Nullum peccatum est a deo veniale quod non fiat mortale dum placet. Est ergo talis honor suscipiendus cum metu et reuerentia. ut patet. i. q. i. c. non est. et est deo cum humiliter corde offerendus: dicendo cum patre. Non nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Ideo dicit apostolus. Soli deo honor et gloria. Quinto cum dolent de hoc quod non honorantur sicut alij vni spernant. Vni frat. petrar. li. ij. de re. vtri. for. c. xxxv. dicit discipulo suo. Sperno. Respondit. Circa hoc verbum vnum tria bona dicit esse aliquid. spernere mundum: spernere se: et spernere se sperni. Hoc tibi vltimo opus est. Sequitur infra. Quod cum maximum est herodes pessimus miserissimusque hominum: christum spreuit. Hec ille. Non enim debemus dolere quod ab aliquo spernamur cum hoc christo domino accidit: non enim debemus querere hic in presenti honore: sicut faciunt pagani et increduli qui non habent de futura vita: sed debemus appetere honorem future vite: ubi est honor et gloria sempiterna: quam nobis prestare dignetur ille qui viuunt et regnat et cetera.

De honore quem tenemur ecclesie. Honorem matrem obligamur ecclesie. De qua ad Gala. iij. Que sursum est hierusalem mater nostra libera est. Sursum est quod ad desiderium. Vni Tho. iij. Honorem habebis ad matrem tuam omnibus die-